

Istoria **BESERECESCA**

pentru folosulu tenerimei romane teologico-scolastice, pre scurtu intocmita

de

BASILIU RATIU

Canonicu Lectoriu si Asesoriu Consistoriale in
Archi-dieceasa Albei-Julie,

ceea ce o opublicaramu mai ieri in unulu din
Numerii Gazetei, e dedicata noului Metropolitu si
preuventata in tipulu urmatoru:

ESCELENTIA TA

Prea lumnate Domne

ARCHIEPISCOPE

Acestu compendiu de „Istoria Beserecesca“ are de a si multiami Escelentiei Tale esirea sa la lumina. De orace Esc. Ta, cá un patronu mare al scientieloru, si zelosu inaintatoriu al acelor'asi, ai despusu: ca pentru naintarea culturai clerului. atatu a celui teneru, catu si a celui betranu, tote studiale se se prefaca in limb'a materna; — si precum pre alti onorati barbati i-ai provocatu la elucrarea celoralalte studia teologice, asia si pre mene mai indetoratu, nu numai la compunerea unei Istorie Besericesci pentru scola; ci compusa legunduo si aprobanduo, mi-ai datu stimulu, ca catu mai curundu se se tiparesca, si se se propuna in scola.

De aci precum Esc. Ta ai fostu caus'a indem-natoria la acestu micu opu, asia se cuvene cá Esc. Tale se fia dedicatu. Deci cu tota devotiunea, pre lenga aceea umilita rogare Ti-lu dedieu, cá

primindulu cu parentiesca bunavolientia, se-lu sprigini, cá o primitia cu adeveratu imperfecta; inse cá un'a ce póte sierbi de motivu altor'a mai bene versati in acestu obiectu, spre a pasi mai incolo in largulu lui orizonu.

Pre lenga care cu tota devotiunea sum

Al Escelentiei Tale

celu mai umilitu sierbu

Autoriulu,

CATRA LECTORII!

In defectulu unui opu mai perfectu de „Istoria Beserecesca“ primesci aci Amate L! un compendiu seau o cuprendere scurta a celoru mai insemnate eveneminte prein cari a inaintatu ori inapoiatu statulu beserecei crescine.

Indemnulu la scrierea acestui compendiu mia fostu: obligatiunea impusa decatra superiorii mei, carii spre departarea prejudeciului pentru clerulu nostru, ca si candu in evulu acestu lumnatu, in care artile si scientiele facu nesce pasi gigantici, numai noi am dormita intr'o nepasare langeda in privintia scientieloru — audecretatu sessionaliter: cá tote studiale teologice se se prefaca in limba materna, prein aceia barbati, caror'a le au fostu in tempu mai indelungatu obiectulu cuprenderei lor; si se se intocmesca dupa debuentia candidatiloru de teologia, carii numai in limb'a materna se pregatescu la statulu preutiei. Dein acestu motivu dara, precum alti onorati barbati au primitu prelucra-rea celoralalte studia, am primitu si io insarcinarea de o compune acestu micu opu de Istoria Beserecesca,

care lu dau la lumina cá se plenescu preintr'insulu defectulu scolei, intru acestu ramu de scientia, care pan'acum a fostu cu totulu delaturatu in limb'a romana. Pentru ca de si unele parti ale Istoriei Beserecesci se afla in manuscriptele parentelui Samuele Miculu (Klein) si in Istori'a Beserecesca a marelui nostru barbatu Petru Maioru — prea bene lucrate: totusi lipsindu pan'acum un studiu sistematicu, dupa intregulu seu cuprensu, pentru scola — a fostu necesariu, cá acestu defectu ori si cum se se plenesca.

In cátu s'a facutu destulu acestei cerentii prein opulu de facia, va depende dela judecat'a on. publicu. Eara tu amate L! esci rogatu, ca deca acela ti s'ar vedé mai meseru de materia, seau cu scadiamente si erori, se nu properi cu judecat'a; ci sciendu bene, cumca a incepe o cale noua, totudeau'a e mai greu, de catu a pasi pre cea amblata, ori ce vei aflá de indereptatu, descoperindumi, bucurosu primescu indereptarea.

Primesce dara acestu opu cá o primitia, si nu te oprí prein defectele aflande dela lectur'a lui; caci pre lenga tote scadiamentele, vei aflá intrinsulu insemnate cele mai principali evenemente, si firulu naturale al Istoriei asia tiesutu, catu dein singuru acestu compendiu vei poté se culegi mari folosa.

Scrisam in Blasiu, 10. Iuliu 1854.

Basiliiu Ratiu m. p.,
 Canonicu lectoriu.

ORIGINEA AMENESTRATIUNEI CIVILE.

Pe tempulu candu omenimea erá astrensa de a impopulá o parte mare dein surfatiá pamentului, devuira se fi fostu mai multe familii, cari sub inspectiunea Intemeatoriloru respectivi formau Insociri deosebite. — Dupace fiulu trecea peste ani minoritatei de si Tatalu seu nu mai avea nici unu dreptu naturalu de alu tineá sub ascultarea sa; totusu se pote presupune, cá pana candu era elu in vietia isu pastrá un dreptu netiermuritu asupra generatiuneii intregi, caci celu ce nu se supunea autoritatei lui se cugetá de impiu. —

Ce e dreptu la inceputu nu érau atatea oca-siuni de a se statori legi sipse, caci demnitatea

si reverintia, ce o avea capulu familiei, érau de ajunsu spre a infrená spiritulu de suprematiá a infocatei junimi, — pe incetu pe incetu, dóra chiaru cu invoirea tutoru membriloru a unei si aceiasi insociri se statorira nescari legi, la cari dedura oca-siune coruptiunea, ei pana si in gradina omenimeii incepu a-si vari capulu preintre plantele celea dese de inocentia. — Esecutarea acestora firesce ca se concesse capulu de familia, care prin acésta dobendira una autoritate legitima. — Statorindusi locuintiele diversele colonii, capii la cari erau supusi dupá mesura intiepleptiunei, si a zelului de care erau insufletiti se prevediura de nescari asiedamente, prin cari sa se naintedie fericirea supusiloru, si astá facu ca unii capi de familia se aiva unu respektu forte mare; asta facú ca unii Domnitori se ajungá la una potestate netiermuritá, si se statoreascá o forma de regimu ereditaria in persona generatiuneii sale. — Candu din contra altii prin molitiunea animei loru atrasera asuprasi totu dispretiulu, prin urmare de si erau suferitii pe vietia ca capi, dupa morte ansa demnitatea deregatoriei trecea la acela pre care ilu alegea prin comunulu consensu. — De se nascea certe intre doue familii invecinate, in locu ca nodulu gordicu selu desfacea prin ascutitulu sabiei se departau cu locuintiele una de alta, si acésta fu cea mai aproape oca-siune de a se impopula pamentulu. — Astfelia dara cu tempu se nascura felurite forme de regimu dupa mesura intiepleptiunei capiloru alesi prin comunele consensu. — Toti scriitorii se unescu intru aceea, ca in forma de regimu patriarcala ce era usitata in vechime poterea de suprematia éra concesse celui mai batrinu, cu tote acestea nicairi nu se dice ca Nimrodu aru fi fostu celu mai betrinu de si se scie ca elu anca in teneretiele sale forma unu regatu. — Deaci potemu deduce, ca elu la acésta a fostu ajutoratu prin istetia sa cea extraordinaria caci altmenterea nu potea se supuna pre cei mai betrani arbitriului seu, — mai multe familii patrunse de bunetatea instituteloru si dreptatea lui se supusera lui de buna voia, ilu recunoscura de capu, si prin acésta predominira peste una multime de omeni cu multu mai mare de catu aveau contemporanii sei Domnitori. — Cu tempu ansa se straforma forma de regimu patriarcala, caci conducatorii deosebiteloru insociri adoptará titlu de rege, de si potestatea loru de multo ori era restrensa la una singura cetate,

— candu apoiu escanduse certe nu se padia normativulu prepomenitu fara se atacara unulu pe altulu cu putere armata, si celu ce reusia de invengatoriu isi intendea sferá de activitate asupra populatiunei celui invinsu, astfelu animatu de fortuna isu lua pretestu de a face escursiuni mai departe, cucerendu cetati si sate panacandu teritoriulu seu ilu ardicara la o estensiune importanta, candu apoi eroii de genulu acesta traptara pre cei cuceriti dupa mesura ungru preiudetie, seu a inclinatiunei de anima. — Unii in idea loru ca Domni netiermuriti preste cei invensi ii despoiara de tote averile, ei condemnara la sclavi'a cea mai ticalósa. ii aplecara la lucrurile celea mai storcatorie de sudori, de unde apoi se nascu numirea de liberi si sclavi, ce, dorore, pana in ziua de astadi totu mai exista in lume; — 'era altii stramutau pre cei invinsi in alte provincii, unde assemnandule locuintie si pamentu desceptau in ii gustulu de economia, — altii din contra se multiamiau daca cei invinsi isu rescuaparara libertatea prin bani, lasandui ase folosi de legile, libertatea, ma anca si de capulu celu legiuitu in fruntea amenestratiunei publice; cei mai prevediatori isu castigara prin acea simpatia noiloru supusi, caci le dedea asemenea drepturi, asemenea libertate, de cari se bucurau ceialalti suditi, si in modulu acesta unindu interesele mai multoru populi, ei contopia in unu corpu mare, a carui marire era adorata in seclii. —

Antonelliu.

Versuintii romani.*)

PREVORBIT.

Inaltul Guvernáment militaresc al tiei de corana Ungari'a, de la Bud'a, prin gratiosul rescris dd. 21-a lui Martisor 1852, N-rul 838 susastérnerea Marielor sale Josiv Pop-Selagian si Dimitriu Joanescu ca Inspectori ai scólelor romane in Districtul Oradan; aproband programul facut in privinti'a infiintiarei Sotietatei de Leptura a Junimei romane studinte la scólele Oradane; studintii acade-

mici de atunce, in intielesul programulu atins, constavilaru sub supravigiarea Mariei sale Josiv Pop-Selagian, susnumitului Inspector scolastec si Rector al Seminariulu roman d'in Oradea Mare, si conducerea V. Domn Sandra Roman profesórelui limbei romane in scólele Oradane, asidiementul acest'a salutaru asia: ca pe tot anul scolastec se dea la lumina una carte — Almanach — beletristeca, — intieptiesce deducand inse, ca un asémenea produpt numai al fragedelor teneretie, nu va pote se aiba acel'a folos, care s'ar cere se-l aiba un asemenea op literariu, acercat de un public cum e romanul; care parte pentru partinirea in floririi limbii, dara cea mai mare, dorind se-si cascige deplinit'a cunoscintia in limb'a parintiésca, cetesce cu curiositate cartile romanesci; ca sa se póta macar in cat-va curespunde cererei publice: doriau ca unii barbati, cari si pana aci si-or emeritat cunun'a in vietia-le pe campul literaturei naciunale, se ne sucurga in Almanach, cu unele elucrate de ale sale; acést'a cauza-ne inse, nu si-a aflat partinirea dorita, — totusi, ca delaturarea acestui scadiement al literaturei nóstre, se nu i-se in créda unui-a venitoriu al ei, ce clar acum e tempul se si-l funde, prin inviatiuirea desveliciunilor descepte facute pana aci: iatrepriseram darea la lumina intru un'a culesiune, versuitele cuminecate in organele nationale, incepend de la 1838 in cóce. —

Ca-ci d'in parte-ne, recascigand aceste Fóie pentru bibliotec'a Sotietatei nóstre, dupa ce cu tóta sirguinti'a cercandu-le ne-am convins, fatia cu tot insul, care si-au portat prin manele sale organele aceste in atat folositorie spre desveliciunea limbii, cumca: tenórea acestór'a cea mai placuta, si spre in florirea si inantarea culturei limbii mai mult conducerie, au fost versuitele cuminecate in ele; n'am potut judeca alte produse literarie, in atat amenintiate cu nemicirea ca aceste versuri mai demne a se retipari, decat ele; ei a debut, ca proieptul sternut in siedinti'a sotietatei d'in partea Domnului Conducatoriu in ast'a privintia cu comun'a nóstra convointia se se apróbe, — si sciind ca „Perumpit Acheronta Hercules labor“ speram, ca in decursul acestui an scolástec se dam la lumina d'in aceste versuite u' culesiune macar de 30 de cóce, ca sub anul urmante se potem esi in fine cu ediciunea totor acelor'a versuri, cari s'ar afla resfrate prin vericari Fóie naciunale, cu prepusul

*) Nu lipsimu a cumineca si precuventarea la ederea versuriloru natiunale, pentruca sa vedemu, cu cata caldura procede zelós'a tinerime din Unguri'a la pretiuirea suveniriloru natiunale si la tiera lecturii in limb'a sa. R.

sé i mai adăugem înca acestei-a culesiuni, si can-tecele poporale, ce le vom poté culege in vacaciuni, d'in dur'a poporului patrielor năstre, si in alt mod.

Déca inse spre tot scopul năbil conduce u' cale netaiata de urmele totadietatei; déca desudarea spre tot ce e mai sublime si maretiu, cere fap-tecetatea omului la un camp afara de oficin'a fap-te-lor totadiarie: cine e moritoriul, care a inantat pe aceste carari nepericlitat!? Contra pedecele pro-venite d'in despretuירה unor'a in privinti'a acestor versuite, si a modaletatei urmande in edarea lor luptandu-ne de si nu firam rebatuti, a debut inse se ne intardiam pe calea catra scopul prefipt, macar asémenea năstra întreprindere, afara de inavutirea literatúrei naciunale. n'au atintat neci u' deplinintia de limba; spre mai mult neci ca ni-a potut fi mediu abil, neci potiintia junctiilor ni-a ertat a conlucra, — noi prin darea la lumina a acestor'a versuite, am dorit a contribui numai la fundaciunea literaturii năstre, séu de neci atata ni-se érta: a nutri macar cu sudórea-ne un semu de viétia limbii parintiésci d'in antecetatea ei, pentru venitoriul viitorimeii, — si multiamita generósei năstre întielegintie, carea in prenumeraciune a binevoit a partiia întreprinde-riile năstre asia: încat (alaturand suncei venite d'in prenumeraciuni si d'in banii societatei) avem onóre cu ast'a ocaziune ai împartasi prim'a sarcina d'in „Versuintia Romani“ carea cuprindend in sine multe versuite ale caror'a autori si-or avut viétia in alta etate a naciunei năstre: recrutia un tesaur pretios d'in trecutul literaturii naciunale, spre inavutirea venitoriului acelei-a, un tesaur literariu ca acela, de care noi numai versuitele ni-le putem reputa; ca-ci acele putine carti literarie ale năstre, scrise in stil solut — putem dice — tóte (?) sent traduceri de pe alte limbe straine, tóte imitaciuni, apoi préculoscuta e datin'a acea smintita a scrie-torilor nostri, d'in carea le fórté place a restringe curgetatea limbii romane, dupa firea ácelei straine, d'in carea-si traduc opurile asia: cat limbile d'in cari s'au facut ce-va traduceri pe romania, dóra aiba mai au ver u' regula syntactica, carea se fia remas neaplectata si in pros'a romana, încat nu se poté denega, cumca limb'a romana numai in versuintia sa si-a retinut sborul neasternat, pentru ca limb'a năstra nu numai e mai abila spre versuintia, decât acele straine, de pe cari traducand, ne place a le tiné de model in cultivarea ei: ci ea întrega e u' armonia dulce, si versuitele romane, ciar si

cantecele poporale romane, au cu mult mai mare fromsétia in sine decat a le ori carui-a popor; pentru ca pe cand alte limbe ciar u' turburaciune syntactica, in carea de la légan incepnd s'or cres-cut garbove, ca se póta produce un vers: si-a numesc Aesthetica; in versuintia limbii năstre cu u' spicaciune simpla se poté vedi; carea insusitate rara numai u' limba ánteca originaria — cum e roman'a — poté avé. —

Inse nu numai spre lamurirea astei deplinintie firésci a limbii năstre, întreprinseram facerea acestei culesiune versuale; ci ca readucand éraii in cunosciintia publicului roman versuitele aceste incantatórie, tot legintele, ocupandu-se cu aséméni produse orginarie, se-si póta recunosce acea sim-pletate sublime a limbii sale, carea ciar numai in versuintia atat culta cat si poporala, si-a potutu-a pastra, si marind amórea catra limb'a parintiéscá si gustul a cetii in acei-a: unii carii pot se aiba a mana mai bune medie atat spiretuali, cat si mate-riale decât u' junime; se se indemna a da la lu-mina u' culesiune continuativa a totor versuittelor romane, cari cu u' multime mare sent resfirate séu in Fóiele páblice, séu in unele ediciuni mai mici si fára forma; ca-ci versuintia ori carei-a limbii, e bas'a culturii ei, carea limba n'are versuintia, neci literatura, neci viétia are; ver carea limba cu versuintia si-incepe cultur'a sa, si numai prin acea se elapta la deplinintia clasica; pentru acea neci u' ginta are ceva, in privintia literaturii limbii sale, mai pretios, mai demn de pasirare, decât versuitele.

Cu privirea la aceste întreprinseram si noi retiparirea acestor versuite naciunale, d'in intere-rul literaturii tot de u'data precantand: ca neci tieseter'a, neci curatietatea limbii urmate de insasi autorii lor, se suferé scimbetate; ca nu numai des-fetare se-si alle in d'insele legintele, ci de u'data se i-se lamurésca si gradat'a inantare a culturii limbii, — ca asia se póta dejudeca si cea mai tardia posteretate: încat s'a desvelit limb'a romana in restempul decand s'or inceput fóiele publice, pana acum. Sent inse unele cuvinte — putine — cari le au folosit scimbate cu ale autorilor ace-s-tora versuite dar si aceste cu totul ca sent numai de acele, cari altcum si pe atunci au fost in próse de comnu usuaté séu d'in neluarea a minte a decopiantilor pentru tipariu adaptandu-le, séu pentru ca ale autorilor au fost nesece strainismi in atât incalciti: cat cu iutele

neci porúran sci: cum sé se scria cu literéle strabune. —

Era ce se atiaje de binescriintia: ne-am straduit a scriá cuvintete asia, pe cum le si rostim; ma si adaptarea literéi: h. între: c. si i. á am incunjiurat crediend ca neci aci se cere dupa firea limbei ce-va aspriiune in rostintia (precum ar voi unii) ci numai atá'ta a sci: ca, pecum tóte consonantie scímbariése, asia si liter'a c. si-retine súnetul originariu in asémene locuri, cari noi, pentru usioretatea legintelui si cusecintia gramatecala, am dedat a le insemna cat se póte mai simplu.

Si cu aceste descídem in antea O públic culesiunea Versuintilor Romani, carea, pana ce ne va uni acésta sotietate, séu un bratiu mai potinte nu á va intreprinde; vom continua-á pana ce vom poté-á-duce la finea-i presipta; convinsi fiind cumca tot versuintul, cuprins in ea, are in sine destula deplinetate spre rebaterea ori careia critice scilicite, ce judeca versuitele romane de unele fugitive, fara spire, si fórma!

Oradea Mare $\frac{1}{13}$ Iunei lui Coptoriu 1854.

(NB. I, si á=ó nu erau de ajunsu: — R.)

D I P E R T A T E A.

Бршаре дин Н. Пареш.

Катастрофа торгеи лэи Стефануце каре се пэреа кь ар прекьрна пьтинирле дупьзиторь дэреи, и дескисеэ марэ перикоме не дин асарь, дар тор одаць readьнасе партиделе персонале ши полгиче дн зпа сьгарь дьнгоаре: а лза шьсьриле кьвэице пентрь пьлэьгиреа патрией. Аконерид кь велэа зьгьрей криминале лэи Стефануце, Борэи аз декретат а и се фаче дн Монистиреа Ньтуа о дн шортьнатаре деамнь де демнигатеа че аз пьргат, ши деакь ла ачае окэзионе с'аз възьт лэкрини вьрсьнд, ера пьмаи пентрькь кь ачел Домнь се астрька чел де не зрьт дин династия стрьлэьчигь а лэи Драгонь. Дьнь ачееа, се дьтрьнэ ла Сьчеава, резиденция дэреи, Сенатэа, че пьрта тигьла де дьпрегате, сире а се коньсььги десире челе че зрьнаь а се пьне гравник дн лэьраре. Май пьинте, тоать оастеа, сьв вьнэ канитани, се тримесь не ла деосевиге мардени але дэреи, ши се прокеть адьнареа генераль естраординарь; коньсьь: дин клерь ши дин тоате трентеле воерлор ши воеринашлор, ка сь пьшаскь ла аледереа лэи Домнь д'ьнтре чеи май вьднэичи дн старе де а пьрта асть дьналгь

сарчинь дн о эпохь атэьтэ де фьртэноась. Дар аторь-пропэриэ ши амьбция, недесьтрьиге де патэра оменеаскь, п'аз сгьне де тор пичи дн иста окэзионе зьпелтэриле челе криминале. Дин воерии чеи май вьднэичи ши апрози, парте аз перит сьв севэреа чеа кьрэьтэ а лэи Стефануце, парте аз тьрйт дн есэиэа стрьлэьчигь. Ыи сьгьрэь воерэ, кариле дьнтречеа дн свирт дьнтрепэринэьторь, ера Борьикэа Тротэманэ, ачеста поседеа тоате дьнэвиимале де а аьвиге ла зп сконэ пропэсэ приу кьиле челе май пеледэиге кареле пьгрия аконерэ кь велэа инькэрией. Дьнь че дн пьирэ дьделэьнатар де ани аз пьрист а се дьинэ дн носгьла де вьстерникэ ал дэрей дн воере аз адьнар марэ аьвигэ приу фелэьриге модэри недэнтре, алои приу лэьгьнэирле, сьфэьтэриле ши дьдэьтэриле сале, грьвьнд кьдереа лэи Стефануце, аз кьрэгат ла модэа ани асэьрара аледереа де Домнь. Дьсьь фьнд кь пичи пьмеле, пичи фантеле сале дн принда дэрей пь дьфэьдомэь тигьэри агьт де стрьлэьчиге. ел с'аз дьгьригит а адемэни дн проектэ сьв не Михэа Хатманэа, зьнэькэа вьегеранэ веперанэь, рьтас дин эпоха лэи Стефан ВВд сьв каре кь глорие аз коньсььтат май алес ла фэиньоса пьтэьле де ла Баия асэьрара рецелэи Ыьгарей Мартиеш Корвинэ. Михэа дэни аьвиге ла 84 ани аи вьдеге, ера дькэь верде де вьртэьге ши де свирэьгь, пьмаи кь аневое с'аз дьнэьлэькат ла проивэриле Тротэманэаэи де а пь се фери де о сарчинь, дэни гьреа, дар стрьлэьчигь. дн каре авеа а се фаче пентрьиторэ приу шьлэьгиреа патрией. Дн ачестэ план Тротэманэаь гьтэс не воерэа Козма, кареле авеа пьзэьтэ понэларитате дн дэвэрь ши кь кариле пьсьсе ла кале кондигиале дьнэьтэриле Домнией вьнгоаре, че се рьзьтэа не о конвенция секретэ кь, дьнь че се ва аледэ Михэа де Домнь, ачеста па дьфэьгьса не Тротэманэаэа, кариле дьнь тоартеа лэи Михэ с'ар еси не тронэ ка зп лэдэьигэ монтевигорь. Тоате ачесте се коньсььрарь дьнтре пэргизани дн адьнареа понэьрнь дьнэьгьа зилей де аледере, каре се пьзэьлась дьдэть дьнь сосиреа Арманэаэи Шьвэтиэичи кь чеи де не зрьтэ денэгади аи дэрей де цос дьнтре карии се пьшэьра ши Черинэьт. Дар май пьинте де а аьвиге ла Сьчеава иста веперан кь Петрь ши Домниа, вьдэьнэчонэи цьрэьрей дате протэьтэи дэор. аз трекьт не ла Хэрьькэ, сьде недэричез жьне аз гьсигэ кэса пьринэеаскэь пьрэдэть ши пьрьсигь, кьчи дн тигьнэриле дин зрьтэ а лэи Стефануце домниа апархия ши воерии дьсидерэди, прекэьт ера пьринтеале ей, ераз сокотиди ка ревелэи ши аьвиреа дэор пьрьдосигь. Вьзьндэсье амэь офанэь, ши

дъпъ съферинделеи дикъ мисиръ ми де аверea пь-
риндаскъ, дъпре дидемъла прогекторилор еи аз
хотърит а реклама ла Съчеава а 'и се фаче леце
ми дрепгате неутръ тоате пьтимиріе ми дазпеле
сале, къ скопъ а просфора знеи тьпъстриі тоатъ
авереа еи ми а са персоанъ.

Пе кънд Тротъшанъла ми Козма, къ партида
лор днаинтеаъ планъла ми прегьтиаъ тоате спре
реализареа са, дъспре аатъ парте зп миъ пьтъръ
де патриотіи дп а кърора фрзите став Хат. Брѣтъ
ми Хъреа каріи дпдълесесе ачеле врзирі, ераъ де-
терминади а се опъне знеи адепері местешъците че
авеа съ фіе дп фолосъла звѣла къ скъдереа инте-
ресълаи пьвлік. Кьтъръ ачестіа, дптъмпілареа аз
адъс, къ Доміана с'аз адресат дп казва еи ми аз
афлат дп трьшиі апъртъторі ми віндектъторі каззеі
сале, еар еа, каре пьрта дп къдет а еи планъ ть-
редъ, аз черет а се дпфьдома дпсаші днаинтеа
Дирентъдеі спре а еспъне пьтимиріе ми а реклама
дрептъріе ачестеі жъне. Шантеличі аз репортат
дъспре лъкръріе сале дп деара де жос, към
тоате політіе, сателе ми котънріе, азънд де-
спре перікозла дп каре се афла патріа, аз жьрзіт
аі просфора авереа ми алес дп асемене манифес-
тадіе с'аз деосебіт пьскаріи лъкълі Брѣтіс, дптре
каре зп жъне Ръзешъ аз дпармат зп столъ де
зна сътъ Міліані пе каріи 'аз кондъсъ пе а са кел-
тзеалъ, спре аі дптіра дп оасте, еспънд ми зп
фактъ де апрозіе а ачестві жъне, тьмплат дп
кърелъ кълтъоріеі пе Дъпъре, зиде ла дптрарѣа
васълі дп гьра Сиретілаі, зп вас де піраді зп-
вля съ'л атаче, кънд ачест жъне, къ о съкьре дп
тъпъ сърінд ми акафъндъндъ-се дп апъ, аз фькът дп
коаста васълі о хьитъръ аша де тьре дпкът
маі пайте де а фі хоціі атинші де арте, с'аз къ-
фъндат ми пьдуніи д'итре іі дп потъ аз съкпат къ
вѣда. Дпнтіиндареа дъспре ентъсіаизмъла локъі-
торилор неутръ зпърареа дъреі, аз фост де зпн
азгьръ, ми Дирентатеа дпкъвпіндінд сентіментъла
чел патріотік ми апрозіа жънелзі Режем, аз рьп-
дзіт а 'и се да дп оасте зп пост вреднік. Еакъ
сосі ми зѣа чеа тьре а адедереі Домнълаі, дъпъ
аскългареа знеі лігьргіи солелеле, се дптръпиръ
дп салла кърдеі Домнешті Сенатъла, Денътадіі
ми дрегьторіі дъреі. Ачеа кърте къпрінсъ дп
четъдъзеа Съчевеі, пе дпльдімеа че домнеаъ престе
політіе, ера дпкъ дпн адъпкъ анткъвѣтате врзітъ, дп-
съ дп стареа де фадъ де Александръ чел зпнъ адъсъ.
Аркаде готіче се рьзътаъ дп саллъ каре пе

колоане де ачел стілъ, дптре каре пе треі трепте
се дпльда тронъла Домнешкъ, къпърат де павезе
де скътърі лъате дп вьтълаі де ла дъшпані ми
каре се разътаъ пе асемене дарде ми аате
зпелте де резвелъ ми тоате зпврїте де ван-
дїеріе націлор дпвїнсе, деасъпра спетежілор
тронълаі, се ведеа пе пьрете портретъла лзі Сте-
фан чел тьре, еар тронъла ера дпвъліт къ о хор-
вотъ неагръ, дп семі де доліла пьвлік. Дъв
рьндъри де фотеіле ераъ дпшпрате дпн амбе пьрді
але тронълаі, днаинтеа кързіа ста Постелінкъла
Шерне дінд дп тьпъ зп пергамент ми дрекьріе
офіціале. Маі дптръкъ дптраръ Мітрополітъла ми
Епікопіи де Рьдъзъдъ, де Роман ми де Хъмі, апоі
воеріи пьрїндіи дъреі, дп а кърора фрзите пьшіа
Міхъла Хатман кареле къпрінсъ зп лок де а дрепта
тронълаі, дъпъ ел Тротъшан, Козма, Хъра Берле-
деанъ, Бартік Ворнік тьре, портаръла Баліка, Къ-
коаръ, ми Матіеш, еар спре стьнга се апъларъ
Пост. Брѣтъ, Хъреа, Петръ Бартік фїзла ми дп
зп семі-черкъ къ ачестіа с'аз ашезат денътадіі
алеші ми трїмеші дпн партеа політіелор дъреі.
Дъпъ че Пост. Шерне аз дппъртъшіт адънъреі
скопъла чел тьредъ ал сьетъреі, ла каре еа ера ке-
натъ, с'аз пьтерат кандидадіи каре дъпре леделе
дъреі пьтеаъ авеа дрепт де а фі алеші. Деэвате-
ріе аспра мерітълаі фіе-кързіа кандидат, ераъ
дпделънгате ми апрїнсе, патїміле амвїдіеі ми але
інтересълаі ковършіаъ сентіментъла чел дрепт дп
фаворъла вїнелзі пьвлік, ми асть адънаре дп фь-
дома дп зртъ трїстъла спетакол ал елементелор
звїзі резвелъ чївіл. Дпн къвїнте аспре се дпкърѣ
чеарта чеа маі апрїнсъ, ми ачеі маі дпфокаді пь-
серъ амъ тьпа пе тьпънкїзла спатеі, кънд де о
датъ сънетъла : „Татарїі“ рївомъ съв волтеле ан-
тіче але саллеі, ми прїп дпдесїреа адънъреі іші
фькъ лок зп кърїеръ дппълверат, карїле адъсесе
де ла Паркалавъла дпн Четатеа Аавъ штіре, къ
о оасте пьтероасъ тречеа Ністръ. Істъ евені-
мент аз електрікат тоатъ адънареа, партида Тро-
тъшанълаі, фолосіндъсе де ел, ре'поі опїтеліле
сале; перікозла еміnent дп каре тоді се възъръ
къпрінші, аз амордіт патїміле персонале, ми фьръ
предет тоате вотъріле се концентраръ дп зпн.
тъпъгїндъсе фіе-каре кандидат къ ані'чеі днаинтаді
аі ветеранълаі Міхъ пъ вор дптръзіе а фаче вакант
тронъла. Дпдатъ се фькъ ми дрекъл офіціал, дп-
търїт дъпре дагїнъ де сьъскрїсъл ми де сїдізла
метъврїлор Адънъреі, ми трасандіи прокламаръ де
пе тьрпнацъла кърдеі адедереа лзі Міхъ де Домнъла

Moldovei! Solenigatea viserichească, ce avea să
 дитреаскă актѣ алеперей, с'аз оръндзіт а се
 фаче а доза-зі, еар ачеста с'аз консѳіндіт а лѣа
 тѣсъріле челе маї гравніче дн прівіреа сїгъран-
 ціей статѣлѣ, шї а да аскѣлатре рекламацілор
 попорѣлѣ.

Не кѣнд ера Дїрентатеа днѣ дитрѣнїтѣ,
 Брѣтѣ, дѣуре жѣрѣнца датѣ, аз еснѣс адѣнѣрей
 рїнїреа чеа їнфатѣ а знеї фїиче де воерѣ, плїнїтѣ
 дѣуре ордінѣл лѣї Стефѣнїдѣ, а еї аванѣре шї
 мїнѣнната скѣпаре, предареа авереї пѣрїптештї шї
 черереа еї а 'ї се фаче леѣе шї а се рѣндзі ла о
 тѣнѣсїре. Спре а лѣнѣрї ачесте аз пропѣс ка
 адѣнѣреа сѣ аскѣлте еснѣнереа знеї фемеї венїте
 ла дѣнса де ла марцінеа дѣреї. Domnina фѣ дн-
 тродѣсѣ дн салѣ, а еї аер тѣреѣ де матронѣ,
 порѣл чел антїк шї негрѣ, семнал ал долїлѣлї, аз
 днѣсфлат адѣнѣрей зн sentiment de respect шї
 де кѣрїозїтате, еа дїнеа дн тѣнѣ зн пергамент,
 не карїлеа dedѣ лѣї Брѣтѣ че'а депѣсе не маса Ло-
 гофедїей. Боерїї, днѣсрїнїаці кѣ черчетареа ачестѣї
 актѣ, дѣдсрѣ зн семнѣ де мїраре, їнї фѣкѣрѣ
 крѣче. шї сгїгарѣ : „D-Zeală! Mїнѣнате'с фантеле
 шї мїстерїїле тале! Шї фїїз адеѣрат, дїн осѣл
 лѣї Стефан BBd, трѣнїте! шї ачест дрес їа
 кіатѣ ла кїрономїа тронѣлї дѣреї! — Ла азї-
 реа ачесторѣ кѣнїте, сїмтоаме де мїраре, де вѣ-
 кѣрїе шї де зрїе се днкрѣчїаз прїн ворѣе шї
 прїн семне Тротѣшанѣл, маї алес, прорѣнїеа;
 дн кѣнїте де плагстографїе, де дншїлѣчїне, нѣнѣ
 кѣнд Міхѣл, ка. трезїт прїн атѣта згомор, се сѣлѣ,
 шї черѣнд аскѣлатре аз зїс : „Prїn вотѣл вострѣ
 алес, даторѣ сѣнїт а ростї адеѣрѣл шї дрентатеа
 вѣ тѣртѣресекѣ амѣ, челе че ам пѣртат днгронате
 дн сїнѣ, кѣ репосатѣл Mїтронолїт Теокїстѣл, дн
 оара торѣей, т'аз кемат шї шї'аз днкрѣдїнгат
 секретѣл чел дїнеа де ла Стефан BBd : кѣ деакѣ
 вр'о дїнеоарѣ ар avea а се сгѣнїе дїнастїа лѣї
 Драгонї, шї сѣ рѣнѣе тронѣл фѣрѣ кїроном, аїої
 дїрентатеа воерїлор сѣ алеатѣ де Domns не зн
 фїїз ал лѣї, не карїле л'аз лѣсат дн віеадѣ некѣ-
 носкѣт, шї а кѣрѣлїа тѣтѣ, пре. лѣнѣг дресѣл че
 ел 'їаз дат скрїс де тѣна са, ва днѣдѣшоа кїар
 їнелѣл кѣ каре л'аз сїцілат; шї каре'а пѣрта нѣнѣ
 дн оара рѣносѣрей сале, деї, деакѣ астѣ фемеї
 ва проѣче ачел їнелѣ, атѣнїче нѣ се поате дндої
 десїре адеѣрѣл. Челе че дої франділор шї фїїзор
 адї алес, D-zeal днѣл н'аз днѣжрїт прїн вісерї-
 чеаскѣ віне-кѣнѣнїтаре; шї маї вѣрѣос де десфаче
 прїн астѣ мїнѣннатѣ десконеїре, ел деншї дїнї-

татеа ла пїчоареле днлѣтѣлї монїтеан! Віе, сѣ
 не днкіпѣтѣ шї сѣ'л днлѣдѣтѣ. „Domnina скоасѣ
 дїн сїнѣ їнелѣл предѣос, пре карїле, дѣнѣ че Міхѣл
 л'аз рекѣноскѣт де адеѣрат а лѣї Стефан BBd,
 л'аз сѣртат шї ка о релїквіе л'аз денѣс не
 тронѣ. Атѣнїче, тоатѣ адѣнѣреа аз черѣт се віе
 фїїл чел де Пронїе пѣстрат. Черїнат аз днтродѣ-
 сѣ дн салѣ не Петрѣ, карїле пренѣнеа кѣ есте
 кемат а їсторїа тѣнїлареа скѣнѣрей Іленей. Кѣтѣ
 мїраре шї вѣкѣрїе аз проѣс дн адѣнѣре днѣдѣшо-
 шареа лѣї Петрѣ, кѣнд мѣтѣ-са, лѣнѣдѣ'л де
 тѣнѣ їлѣ презентеа, зїкѣндѣ : „Еатѣ фїїл! — Ачеї
 че'л адмірасѣрѣ маї пайнїе негрѣ патриотїсѣл,
 енерѣїа шї фантеле апроаде десїре каре аз фост
 рапортат Шентїлічї, аз прорѣнїт дн згомотоасѣ
 стрїгаре : „Істаї“. Бѣтрѣнїї, карїї пѣртѣл дн а лор
 меморїе тресѣтѣрїле челе тѣреѣ але лѣї Стефан
 BBd. ле рекѣноскѣрѣ репродѣс дн сїзіономїа
 ачестѣї, карїле се деосеѣеа де пѣрїптеле сѣл пѣтїї
 прїн о талїе маї днлѣтѣ. Міхѣл чел днїейс се
 аїронїе де Петрѣ шї сѣртѣнѣдѣ'л 'ї зїсе : „Prїn
 астѣ днѣврѣдошаре шї днкіпаре чел днїейс рекѣ-
 носкѣ не Петрѣ де фїїз ал лѣї Стефан BBd шї аде-
 ѣрат монїтеан ал тронѣлї Молдовей : сѣ трѣнїтї
 Мѣрїа-та!“ Ачесте кѣнїте, че днїїт рѣснѣл дн
 тоатѣ адѣнѣреа, аз кѣрїнїс не Петрѣ де зїмїре,
 тоатѣ астѣ счелѣ 'ї се перѣ зн віс, зн фартѣл, о
 чїмїлїгѣрѣ не днїдѣлеасѣ, нѣнѣ кѣнд, дѣнѣ че се
 фѣкѣ тѣчере. четїндѣсе дн азѣл тѣтѣлор докѣ-
 менѣл лѣї Стефан BBd, аз десконеїрїт лѣї Петрѣ
 шї адѣнѣрей тот кѣрѣл ачестей мїстерїоасе дн-
 кѣнѣзѣрїї, прїн каре с'аз оворѣт плагѣрїле челе
 крїмїнале але Тротѣшанѣлї шї але партїзей сале;
 днѣс ачест неледїг, префѣкѣнѣдѣ-се, с'аз арѣгат амѣ
 днкіпѣторїс шї адмірѣторїс ачестѣї мїстерїс жаре,
 ка зїкѣл истїнчосѣ негрѣ тѣнѣгѣреа патрїей.

Астѣ зрїзѣ тѣреадѣ шї неанїтенїтатѣ, каре
 ар фї атедїг не орї чїне алѣл, аз арѣгат не
 жѣнеле Петрѣ дн тоатѣ а са тарїїе. Дѣнѣ че
 аз трекѣт ачел днїейс їмпресїе, аз ростїт кѣтрѣ
 Адѣларе :

„А кѣї фїїз тѣ кіеатѣ, нѣнѣ азїнѣ ам шїїтѣ,
 дар кѣ сѣнїт Молдованѣ сїнѣг дїн зїза кѣнд ам
 вѣзѣт дѣара днлѣнїтатѣ дн непорочїрї! дн ачест
 sentiment шї дн їста мїстерїс рекѣноскѣ воїнца
 лѣї D-Zeal, карїле їнї днпѣне сарчїна греа де а
 аїѣра шї а днїѣрна дренѣрїле днѣлѣкатеале патрї-
 еїей, пѣтереа еї сѣл дн зїїреа комїатрїодїлор,
 дн астѣ доѣ тѣ разїнѣ : дн сѣатѣрїле челе днїдѣ-
 ленте шї дн аморѣл пѣрїндїлор патрїей. De їн

жървѣци ачесте, тѣ съпън вогълаи, еар деакъ есте
дигръ аста недивоире, рѣдѣци'ми зп пост ла
оасте, ка съ комватъ ши съ торъ неатръ апъ-
раера Молдовеи.“ — Жървѣтъ къ тоци, рѣсвѣл дин
аднарѣ, съ пѣшиѣтъ съв кондъчереа фѣилъи лѣи
Стефан ВВд, Домъла пострѣ!“ —

(Ва зрма.)

ЛА МОРМЪНТЪЛЪ

л в і

Asvians Mociioni de Fens,

каре а репосатъ дн 23/11 Маис 1854 дн етате
де 24 ани.

Нѣскѣтъ, съ 'мнарди лѣминъ, ка раза чеа де сѣре
Дн меэълъ вереи дѣлче, ла цѣнълъ теъ ромауъ,
Къзши, ловѣтъ де мѣрте, кѣм каде вер че фѣлре,
Атѣсъ'н Маис де врѣтъ, Мочѣони Лѣчианъ!

Дн тѣне перде асѣтъи романа тѣнерѣме
Знъ жѣне пѣинъ де дарѣри, знъ спѣригъ дѣокатъ,
Дѣпрѣсъ дѣтръ шѣиѣде, къ тѣлтъ истѣциѣме,
Бѣсерѣна ши статълъ знъ стѣлѣнъ адевератъ!

Прекъм се десѣѣтеазъ дн сѣне грѣдѣнарѣлъ,
Веэжѣдѣши помѣи веара де фѣрѣте дѣлѣрѣкаци;
Прекъм свѣрѣде дѣлче дн инѣтъ'ши пѣлѣгарѣлъ,
Къндъ спѣчеле сѣнѣтъ конте дн агѣри сѣтѣпѣци:

Ашия сѣлта ши пѣнтълъ ла възълъ теъ пѣринѣте,
Веэжѣдъ не фѣи ши фѣи'ми вресѣвѣди ла сѣнълъ сѣв,
Пѣшѣндъ не а вѣртѣтеи вѣраре дѣнаѣнте
Спорѣндъ дн фанѣе възне, че пѣлѣкъ лѣи Дѣтнезѣс.

Къндъ вѣжѣтълъ прѣтъвеара рѣсторънъ дин трѣнѣнъ
Копачи кърѣнци де зѣле, пѣ есте знъ че парѣ;
Къндъ дѣсъ о прочѣлъ а сѣлѣлъ дин рѣдѣчѣнъ
Знъ арѣвѣре сѣлѣцѣтъ, не каде къ апаръ.

Ашия пѣши къ тѣне, Мочѣони, кърѣда мѣрте,
Тѣиндъ фѣръ кърѣцаре ала вѣдеѣ теале фѣрѣ.

Не къндъ дѣрѣаи къ сѣте, съ веэи, че повъ сѣрте
Рѣаре ромѣнѣмеи дин лѣнѣлъ еи дѣлѣрѣ!

Къндъ ѣстеа перде-знъ дѣче де кътпъ, ах де
марѣнъ.

Остѣши фѣиндъ дн лѣнѣтъ, дин инѣтъ'лѣ лѣциѣнъ;
Къндъ матѣ 'ми пѣлѣде фѣилъъ, че-авеа, съ о
сѣсѣдѣнъ

Ла тѣмпъ де вѣтрѣпѣде, ноѣ тоци копѣтѣимѣтъ:

Сѣ поѣте, ка знъ тѣнерѣ, де тѣре-дѣсѣтпѣтате,
Дин парѣе знѣи понълъ, лѣнсѣтъ де парѣ вѣрѣвѣди,
Съ пѣ рѣсторъкъ лѣкрѣми не фѣдеде къратѣ,
Че шѣтъ, че ва съ зѣкъ: патронѣи ши тѣченѣди?

А шѣтерѣс фѣталѣтатеа дин сѣнълъ естеѣ цѣнте
Че фѣстѣ де лѣкъс ши помпъ, повлѣдъ, стрѣ-
лѣчѣри,

Ка пѣ къндѣва пѣноци сѣни маѣ адѣкъ а минѣ
Де глѣриѣ стрѣвѣнъ, де веѣилѣ тѣрѣри; —

Ма на погѣтъ съ шѣтарѣгъ дин пѣнѣтъи о сѣндѣре,
Чеи зѣкъ: „рѣкѣношѣтѣнѣ“ ши „пѣ те воѣи зѣта;“
Съ креадъ дѣр' Мочѣони, къ-ачеастѣ аминѣтѣре
Дин инѣтъ къратъ, ши лѣрѣ лѣи о ва да! —

ДНДРЕПТАРЕ.

Дн Нр. 27 ала Фѣѣѣ, дн верѣлъ „ла торментълъ
лѣи Мочѣони.“

- 1) Дн строфа 1. верѣлъ 1 чѣтѣште:
„Ромѣнъ де вѣдъ възпъ, дн тѣмпълъ Ромѣѣ
веѣ.“
- 2) Дн Строфа а 2а чѣтѣште:
„Ка възълъ ч' аѣ фѣстѣ рѣзѣнъ л' знъ понълъ
пѣрѣсѣтъ.“
- 3) Дн Строфа а 3а верѣлъ 1 зѣ:
„Авеастъ ни ноѣ ромѣни дин глѣриѣ стрѣвѣнъ.“
- 4) Дн Строфа а 7а вер. 2 зѣ:
„Дъндъ сѣте дѣперѣсе л' ала пострѣ инѣтѣгѣтъ.“